

M E R K U R I U S Z

KLUBU POLSKIEGO – nr 3/2008

Notka wstępna

Wydaje się czasami, że podniebienie pamięta jeszcze smak karpia godowego a tu już na stole smakołyki wielkanocne. Dzisiaj po tegorocznych nawet okrucich brakuje bo Święto Wielkiej Nocy należy do przeszłości. Przed nami dni pracy i następnych świąt. Pracę na polu życia Klubu Polskiego przedstawia również udział w Zgromadzeniu Ogólnym Kongresu Polaków w Republice Czeskiej, na które to wybraliśmy delegatów okręgu praskiego. Delegatami na ZO Kongresu Polaków, które odbędzie się 12 kwietnia br. zostali: Michał Chrzastowski, Elżbieta Grosse, Ewa Klosová, Mirosław Lewandowski oraz Bibiana Szulc – Ach. Rezerwowymi są Bogumił Kučera, Wanda Malá i Krystyna Olaszek – Kotýnek. Pełnomocnikiem Polonii okręgu praskiego na następne trzy lata był wybrany Emil Macura, jego zastępcą – Dawid Macura. Delegatami za organizacje praskie, tj. za Klub Polski – Władysław Adamiec i Edward Kapias, za Szkołę Polonijną – Andrzej Magala i Wojciech Sękowski. Sytuacja wokół Domu Mniejszości Narodowych jest wg niżej podpisanego nieszczęśliwa. Zasady czynności tej placówki na przyszłość są niejasne, a wizje tych zasad budzą poważne obawy. Tendencją osób decydujących jest wytworzenie spółki użyteczności publicznej, co w gruncie rzeczy znaczy ciała prywatnego, zachowania którego w przyszłości trudno przewidzieć, zwłaszcza po doświadczeniach z przekształcaniem innych organizacji publicznych w przeszłości. Na dzień dzisiejszy pozostaje wielki znak zapytania.

Chociaż wewnętrzne sprawy Domu Mniejszości Narodowych niedorozwiązane, to sam obiekt już przyciąga uwagę. Partia pod nazwą „Národní strana” urządziła zebranie przed Domem pod nazwą „Protest przeciwko dyskryminacji pozytywnej”. Ilość zebranych świadczy o sile protestu, ale też o tym, że trzeba się mieć na baczności, nawet nie z punktu widzenia mniejszości, ale bardziej z punktu widzenia ludzkości.

Władysław Adamiec

Odeszli wybitni aktorzy - Gustaw Holoubek oraz Radovan Lukavský

W pierwszej dekadzie marca polska i czeska kultura poniosły niepowetowane straty - zmarli dwaj wspaniali aktorzy - nestorzy teatralni: Gustaw Holoubek - mający olbrzymie zasługi dla teatru i filmu polskiego oraz Radovan Lukavský - wspaniały czeski aktor, pedagog i zarazem skromny, dobry człowiek. Dla nas, żyjących od lat w Czechach i uczestniczących na co dzień w praskim życiu kulturalnym, ale równocześnie żywo interesujących się wydarzeniami w kraju rodzinnym - jest to podwójna, bardzo odczuwalna strata.

Radovan Lukavský, wieloletni aktor Teatru Narodowego w Pradze, laureat nagrody Thálie w 1996 r. za dorobek teatralny całego życia, odznaczony w roku 2000 przez Prezydenta Republiki Czeskiej medalem Za zasługi urodził się 1 listopada 1919 roku w Pradze. Zmarł 10 marca 2008 roku. Jego życiu i twórczości poświęcono w tym miesiącu wiele artykułów i audycji radiowych i telewizyjnych.

Krystyna Olaszek-Kotýnek

O Gustawie Holoubku

O aktorze tym napisano: "Aktor intelektualny", zdystansowany, który "należy do owej rasy aktorów, którzy zawsze grają tylko siebie, a których nigdy nie ma się dosyć".

Gustaw Holoubek urodził się 21 kwietnia 1923 roku w Krakowie. Ojcem jego był Czech, który po pierwszej wojnie światowej ożenił się z owdowiałą Polką - mieszkanką Krakowa i zamieszkał w Polsce. W 1939 roku młody Gustaw wziął udział w kampanii wrześniowej zaciągnąwszy się na

ochotnika do oddziałów Przysposobienia Wojskowego. Dostał się do niewoli niemieckiej, był w obozie jenieckim w Altengrabow, później w Toruniu. W niewoli zachorował na gruźlicę i w 1940 roku został zwolniony z obozu. Po powrocie z obozu do końca wojny pracował w Gazowni Miejskiej w Krakowie.

Po wojnie rozpoczął studia w Państwowym Studium Dramatycznym w Krakowie (późniejszej Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej), które ukończył w 1947 roku. Debiutował na scenie Teatru Starego rolą Charysa w *Odysie u Feaków* Stefana Flukowskiego w reżyserii Józefa Karbowskiego. Na początku swojej krakowskiej kariery teatralnej grywał głównie niewielkie role komediowe. W 1949 roku Władysław Woźnik zatrudnił go w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. Dla młodego aktora okres śląski (od 1949 do 1956 roku) pod kierownictwem Władysława Woźnika był okresem kształtowania się jego aktorstwa dramatycznego.

W teatrze katowickim Holoubek zadebiutował rolą starca Pierzychina w *Mieszczanach* Gorkiego w reżyserii Edwarda Żyteckiego (1949 r.). Na okres katowicki przypadł także jego debiut reżyserski - *Trzydzieści srebrników* Howarda Fasta (1951). Ważne role wykreowane w tym śląskim okresie to Oront w *Mizantropie* Moliera, Łatka w *Dożywociu* Aleksandra Fredry, Jan Kazimierz w *Mazepie* Juliusza Słowackiego. Zagrał też w sztukach reżyserowanych przez siebie - rolę Doktora Ranka w *Norze* Ibsena i tytułową rolę w dramacie Słowackiego - *Fantazy*.

Ciężka choroba płuc wymagała zmiany klimatu i zmusiła Holoubka do opuszczenia Śląska. W 1958 roku przeniósł się do Warszawy i rozpoczął pracę w Teatrze Polskim. Zaraz pierwsza zagrana tutaj rola sędziego Custa w *Trądzie w Pałacu Sprawiedliwości* Ugo Bettiego na Scenie Kameralnej w reż. Marii Wiercińskiej (1958 r.), stała się objawieniem.

Wkrótce Gustaw Holoubek przeniósł się do Teatru Dramatycznego, gdzie zyskaną popularność umocniła w 1960 roku rola Goetza w dramacie Sartre'a *Diabeł i Pan Bóg* w reżyserii Ludwika René. "Z tych dwu ról - Sędziego i Goetza - pisał Edward Krasiński - zaczyna wyrastać legenda Holoubka, aktora pokolenia gorzko doświadczonego i zbuntowanego. Sława jego przeradza się w mit. 'Aktor - intelektualista', aktorstwo refleksyjne, filozoficzna zaduma, 'aktorstwo intelektualne', przeciwne patosowi, konwencji, zimne, ironiczne, wyrażające tragizm ludzkiego piekła i czasów pogardy." (E. Krasiński, "Dialog" 1992, nr 5)

W Teatrze Dramatycznym zagrał jeszcze między innymi Edypa w przedstawieniu w reż. Ludwika René (1961) i rolę tytułową w *Hamlecie* we własnej reżyserii (1962).

Współpraca w Teatrze Narodowym z dyrektorem Kazimierzem Dejmkiem - zaowocowała doskonałymi rolami na tej scenie: tytułowym *Ryszardem II* Szekspira w reż. Henryka Szletyńskiego, Przełęckim w *Uciekła mi przepióreczka* Żeromskiego w reżyserii Jerzego Golińskiego, Riccardem w *Namiestniku* Rolfa Hochhutha w reż. Kazimierza Dejmka i w końcu najważniejszą chyba rolę w życiu aktora: Gustawem-Konradem w *Dziadach* w głośnej reżyserii Dejmka. Premiera tego przedstawienia w dniu 25 listopada 1967 roku wywołała entuzjazm widzów i równocześnie atmosferę antyradziecką, szczególnie wśród studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Zdjęcie tego przedstawienia z afisza po jedenastu spektaklach było przyczyną demonstracji studenckich i zapoczątkowało wydarzenia Marca 1968. Po odwołaniu Kazimierza Dejmka ze stanowiska dyrektora, Holoubek solidarnie z grupą aktorów odszedł z Teatru Narodowego powracając do Teatru Dramatycznego. W latach 1971 - 1982 był jego dyrektorem tworząc jeden z najlepszych w powojennej Polsce zespołów teatralnych. Teatr Dramatyczny występował wówczas między innymi w Stanach Zjednoczonych, Republice Federalnej Niemiec, Związku Radzieckim.

W 1983 roku Holoubek został usunięty ze stanowiska dyrektora, wcześniej władze rozwiązały ZASP, którego Holoubek był prezesem. Władza odpowiedziała w ten sposób na bojkot aktorów reżimowej telewizji i radia po 13 grudnia 1981.

Po powrocie do Teatru Polskiego Kazimierza Dejmka zagrał między innymi Stańczyka w *Weselu* Wyspiańskiego i rolę tytułową w *Romulusie* Wielkim Dürrenmatta.

Od 1989 roku Gustaw Holoubek związał się na trwało z Teatrem Ateneum.

Tutaj zagrał szereg wybitnych ról. Między innymi Bohatera w *Małej Apokalipsie Tadeusza*, Prospera w *Burzy Szekspira*, Jana Kazimierza w *Mazepie* Słowackiego we własnej reżyserii oraz rolę Fantazego w dramacie Słowackiego też we własnej reżyserii. W 1995 roku kreował postać Wilhelma Fürtwanglera w *Za i przeciw* Ronalda Harwooda w reż. Janusza Warmińskiego.

Oprócz pracy aktora teatralnego Gustaw Holoubek zagrał w ok. 50 filmach. Pierwszą ważną rolą filmową była postać alkoholika Kuby w *Pętli* Marka Hłaski (1957). W 1958 roku zagrał rolę Mirka w *Pożegnaniach* według Stanisława Dygata. Należy również wspomnieć role Don Pedro Velasqueza w *Rękopisie znalezionym w Saragossie*, Gospodarza w *Salcie*, Maksa w *Jak daleko stąd, jak blisko*, Poetę w *Lawie* według *Dziadów* Mickiewicza, Napoleona w *Marysi i Napoleonie* czy też Profesora w *Pokoju z widokiem na morze*. Był również reżyserem jednej z nowel w filmie *Spóźnieni przechodnie*, a także reżyserem i scenarzystą filmowej wersji dramatu J. Słowackiego *Mazepa*.

Telewizjom znany jest przede wszystkim z serialu *Klub Profesora Tutki* według Jerzego Szaniawskiego w reż. A. Kondratiuka. Zagrał też w blisko 100 przedstawieniach Teatru Telewizji.

Gustaw Holoubek był również wybitnym pedagogiem - jako wykładowca, a następnie profesor w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej, późniejszej Akademii Teatralnej .

Od 1971 do 1981 roku był prezesem SPATiF-u. W 1981 roku na Zjeździe, przywracającym nazwę Związku Artystów Scen Polskich, został wybrany honorowym prezesem tego stowarzyszenia, rozwiązanego w 1982 roku. Od roku 1994 był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności. Współpracował z miesięcznikiem psychologicznym "Charaktery".

Był posłem na Sejm PRL VII i VIII kadencji. W 1982 r. , po wprowadzeniu stanu wojennego zrzekł się mandatu. W latach 1989 -1991 był senatorem I kadencji Senatu RP, następnie był członkiem Rady do Spraw Kultury przy Prezydencie RP Lechu Wałęsie.

Władysław Holoubek za swoje osiągnięcia artystyczne aktorskie otrzymał szereg nagród i odznaczeń państwowych, Sztandar Pracy I i II klasy, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, odznakę Zasłużonego Działacza Kultury i inne.

W życiu prywatnym był ojcem dwóch córek - Ewy i Magdaleny oraz syna Jana. Był mężem aktorek Danuty Kwiatkowskiej i Marii Wachowiak. W 1973 roku ożenił się po raz trzeci - z Magdaleną Zawadzką - znaną przede wszystkim z roli Baśki w filmie „Pan Wołodyjowski“.

Gustaw Holoubek zmarł w Warszawie 6 marca 2008 roku. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w dniu 12 marca.

W dniu pogrzebu Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej odznaczył pośmiertnie Gustawa Holoubka Orderem Orła Białego „w uznaniu zasług dla kultury polskiej, za wybitne osiągnięcia w pracy artystycznej i dydaktycznej” .

Krystyna Olaszek-Kotynek

Literatura:

Wikipedia

Kulturapolska: *Gustav Holoubek* (Monika Mokrzycka -Pokorna, marzec 2003)

Encyklopedia powszechna PWN

Gazeta.pl z dnia 6.3.2008 r.

Informacje klubowe

Jeszcze raz plan spotkań w roku 2008:

Najbliższe - 24 kwietnia – czwartek – miejsce: Vítkova 13, Praga 8

W programie spotkania przedstawienie Monografii Elżbiety Grosse z udziałem i komentarzem bohaterki tej publikacji.

Następne:

29 maja – czwartek – miejsce: Vítkova 13, Praga 8

26 czerwca – czwartek – miejsce: Vítkova 13, Praga 8

27 września – czwartek – ognisko, miejsce: ul. Liberecká, Praga 8

30 października – czwartek – miejsce: Vítkova 13, Praga 8

27 listopada – czwartek – miejsce: Vítkova 13, Praga 8

18 grudnia – czwartek – spotkanie opłatkowe, miejsce: Vítkova 13, Praga 8

Strony internetowe Klubu Polskiego – www.klubpolski.cz.

Strony internetowe Kongresu Polaków – www.polonica.cz.

E-mail Klubu Polskiego – kpwp@quick.cz

E-mail Prezesa KP – w.adamiec@seznam.cz

E-mail Wiceprezesa KP – olaszek@chello.cz

POLSKÝ INSTITUT V PRAZE
Vás srdečně zve na

setkání s režiséry
Andrzejem Jakimowským
a **Dariuszem Jabłońským**

Čemu v Polsku tleskají

uvádí Mira Haviarová

úterý 1. 4. 2008 v 18.00

Polský institut v Praze, Malé náměstí 1, Praha 1
(vchod z Karlovy ulice 27)

Scénárista, režisér a producent **Andrzej Jakimowski** je absolventem Filozofické fakulty Varšavské univerzity a Fakulty rozhlasové a televizní tvorby Slezské univerzity v Katovicích. Jeho hraný debut *Přimhuť oči* (2003) získal dvacet ocenění v Polsku a v zahraničí, například v San Franciscu a Mannheimu. Na Febiofestu uvede Jakimowski svůj nový film *Fígle* (2007), který získal na MFF v Benátkách cenu Europa Cinema za nejlepší evropský film.

Dariusz Jabłoński vystudoval režii na filmové škole v Lodži, jako druhý režisér spolupracoval například s Krzysztofem Kiesłowským. Patří mezi nejkoušenější polské filmové producenty, vede firmu Apple Film Production. Inicíoval vznik Polské filmové ceny. Již v roce 1986 produkoval první polský nezávislý dokument *Návštěva staré dámy*. Režuruje jen zřídkka, řadu ocenění získal jeho dokumentární snímek *Fotoamatér* (1998). Film *Jahodové víno*, uváděný na Febiofestu, je Jabłońského hraný debut.

Polské filmy

FEBIO
FEST
2008

Multiplex Village Cinemas Anděl, sál 12

Fígle

(Sztuczki, 2007, 95 min.), režie Andrzej Jakimowski
Cenami ověřený film o šestiletém chlapci, který je přesvědčený, že může jemnými zásahy ovlivnit osud, když sám něco drobného obětuje. Dětský pohled konfrontovaný se světem dospělých přináší řadu poetických momentů, ale režisér díky práci s neherci a reálným prostředím dosahuje dokumentárního pohledu na periferii.

1. 4., 23.00 a 2. 4., 18.00

Jahodové víno

(Wino truskawkowe, 2007, 109 min.),
režie Dariusz Jabłoński

Polsko-slovenský snímek s Jiřím Macháčkem v hlavní roli je zasazen do odlehle horské vesnice, kam se hlavní hrdina, varšavský policista, uchyluje před svým dosavadním způsobem života i životními traumaty. Film vznikl na základě knihy Haličské povídky Andrzeje Stasiuka.

1. 4., 20.30 a 2. 4., 15.30